

«ΑΜΛΕΤ»

ΝΟΗΜΑ - ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ - ΕΚΤΕΛΕΣΗ

ΒΑΣΙΛΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ

«Υστερα απ' όσα είπαμε, έτσι γενικά, για την δηλ εντύπωση που μας δίνει ο «Αμλετ», παρακολουθώντας

τόν εξωτερικό του πνευματικό πορήνια και τη δραματική πασαοατική του ανάπτυξη — χωρίς βέβαια να νομίζουμε ότι συλλάβαμε τις βαθύτερες προθέσεις του ποιητή — άς έρουμε σήμερα στην έρμηνεία του άπο την πρώτη μας Κρατική σκηνή. Η παράσταση αυτή, με τό ένδοξόν και τις ακριβείς που δημιούργησε μέσα στους καλλιτεχνικούς μας κύκλους, με τις χλιδαές τών θεατών που συγκεντρώνουν κάθε βράδυ, και κυρίως με την έντονη κινητοποίηση που προκάλεσε το πνευματικό και θεατρικό ενδιαφέρον της πλατείας αυτής μάζας, στέκεται για τόν τόπο μας σαν τό σημαντικότερο, όχι μόνον θεατρικό, αλλά και πνευματικό γεγονός της περιόδου αυτής.

Και τό γεγονός αυτό είναι μία χαρά και ένα άναμφότερο της πίστης και της ενεργητικότητας τών ανθρώπων εκείνων, που σταθμίζοντας τις τεράστιες δυνατότητες το θεάτρου στην έποχή μας, απόβλεπαν σ' αυτό σαν τό κυριότερο κανάλι απ' όπου θα διοχετεύονταν οι πνευματικές δυνάμεις και σαν μία πλούσια πηγή για ν' άντλήσει τό κοινόν μας τις γονιμοποιές εκείνες αξίες που θα τφερναν στην πνευματική ζωή. Και νά ή δικαίωση: Η παράσταση του «Αμλετ», Μερικά άκόμα τέτοια έργα και σέ λίγο δέ θα βρίσκει, ούτε ένα βασιράκι το τέλματος της άπαισιοδοξίας για ν' άμφισβητήσει την ύπαρξη ενός υπολογισμού κοινού στον τόπο μας, ίκανού να συντηρήσει και να προαγάγει την ύδα το πνευματικό, το σοβαρό θεάτρο. Το Βασιλικό μας θέατρο, ακολουθώντας τό δρόμο αυτόν, εκπληρώνει τόν έθνικό του σκοπό. Και είναι άξια συγχαρητήριον ή νέα του διεύθυνση, που κρίνοντας σοβαρά τη σημασία που θα είχε για την δηλ έφεταιή ζωή το ιδρύματος ή πρώτη της έξόμηση, προτίμησε να την καθωστέρησει λίγο — ένα δυό βδομάδες — για ν' άνοιξει τις πόλες του και να μας χαρίσει τόν «Αμλετ». Ένα έργο, που όχι μόνον ήταν καρός πιά να τό γνωρίσουμε και σ' σκηνης, σχεδόν ακούτουόρευτο και σ' δηλ του την πληρότητα, αλλά και που ή παράστασή του θα μας άποκαλύπτει τις δυνατότητες του καλλιτεχνικού και τεχνικού προσωπικού το Βασιλικού θεάτρου. Από την δοκιμασία αυτή — που την όφεινουμε στην τολμηρή άποφασιστικότητα της νέας διεύθυνσης — θα κρίνωτες, ύστερα από μία έξόμηση ζωή, και τό τί ανάπτυξη έπέτελεσαν τό στελέχη το ιδρύματος άς τώρα και ποιές οι δυνατότητες τους για τό μέλλον. Δέν ξέρουμε σέ ποιά συμπεράσματα κατέληξε ή νέα διεύθυνση. Το βέβαιον όμως είναι ότι για τό Κοινόν ή δοκιμασία αυτή δέν είχε παρά άριστά αποτελέσματα. Ξανασηνέβουμε και πάλιν τούς άριμους της έμπιστοσύνης του με την έθνική μας σκηνή που από τό θάνατο το φάτος Πολίτη είχαν κάπως χαλαρωθεί. Εδώμαστε από καρδιάς

μιά νέα περίοδος ν' άνατλεί τωρα για τό Έθνικό μας θέατρο. Από τα όσα είπαμε πύ άπάνω, βγαίνει ότι ή σκηνηκή πραγματοποίηση της έρμηνείας το «Αμλετ» στο σύνολό της έπέτυχε. Κατώρωσε να φέρει σέ μία έπαφή τό κοινόν μας με τό παρασταζόμενο έργο. Κι' αυτό έχει σημασία. Η έπαφή αυτή θα μπορούσε βέβαια να ήταν πλατύτερη, βαθύτερη και δημιουργικότερη. Άλλά άς μη ζητάμε τα άδύνατα. Έργα σαν τόν «Αμλετ» που γενέες δλοκληρες πνευματικών ανθρώπων πασιζούν από δυό και πάνω εκατονταστήρες άς τώρα να συλλάβουν τό βαθύτερο νόημά τους και τις άσύλληπτες άμορφές τους, δέν είναι δυνατόν να δλοκληρωθούν από σκηνής με την πρώτη άπόπειρα της κατάκτησής τους. Και ή παράσταση το «Αμλετ» από τό Βασιλικό θέατρο είναι ή πρώτη σόβαρη και ή μελετημένη άπόπειρα για νά έρμηνευθεί τό τεράστιο σέ τις δυσκολίες τδου αυτό έργο. Δυσκοιίες που συγκεντρώνονται κύρια στή στήληση το κεντρικού ήρωα, το

Τρία σκίτσα για τις Μάγισσες το Μάκβεθ, κομμένα από τόν διάσημο ακριβότη Γάβριελ Γκρόιτ.

θρωλικό Δανού πρίγκιπα, που ές τώρα προκάλεσε τις περισσότερες συζητήσεις μέσα σ' όλες τις μορφές της παγκόσμιας Τέχνης. Μία δραματική μορφή που, όσο κι' αν είναι άληθεια, ότι δέν άπαιτεί τεράστιες ήθοποιικές δυνάμεις για την ένσάρκωσή της — όπως ο Μάκβεθ, ο Ριχάρδος Γ', ο Άηρ και άλλοι — έν τούτοις όμως ελάχιστοι ήθοποιοί το παγκόσμιου θεάτρου μπορούν να κινηθούν δημιουργικά μέσα στα σκοτάδια, στα χάσματα και στα άνεξήγητα, που παρουσιάζει τό σύνολο τών αντιθετικών καταστάσεων της και να εκφράσουν την δρασηική τους ένότητα και τό πολύπλευρο το χαρακτήρα της.

Η καλλιτεχνική προσπάθεια το κ. Μινωτή, που άποδόθηκε στον έψηλόν άνόνα της ένσάρκωσης το «Αμλετ», είναι άξια κάθε έκτίμησης. Μαρτυρούσε βασανιστική σποδή και έπιμελημένη τεχνική άσκηση. Φωνή, κίνηση, στάση, εμφάνιση, τά πάντα, άποκαλύπταν συνεύθηση και κυριαρχία από τόν ήθοποιό. Πρέπει να έμολογήσω ότι μία τέτοια έργασία στον τόμια της τεχνικής κατάκτησης δέν παρουσιάστηκε παρά από ελάχιστους άς τώρα ήθοποιός μας. Ο κ. Μινωτής βάλλθηκε να μεταμορφώσει κάθε του ήθοποιικό στοιχείο

ΤΟΥ Κ. ΠΕΛΟΥ ΚΑΤΣΕΛΗ

και να τό προσαρμόσει με τις άπαιτήσεις που συνέλαβε το δόλο. Το πρώτο μέλημα της υπόκρισής του ήταν ή πετυχημένη και ως την τελευταία λεπτομέρεια φροντισμένη έξωτερική μορφή το «Αμλετ». Μας έμφάνισε, έξωτερικά, τόν πολιτισμένο άντρα, που κάθε του κίνημα ήταν ή έπίσπετη τών καλών τρόπων. Άκόμα τόν πνευματικά καλλιεργημένο άνθρωπο, με τη στοχαστική ψυχή και την εδαισθητή καρδιά. Για να δώσει δ.κ. Μινωτής την έξωτερική εμφάνιση της εδαισθησίας αυτής έφτασε ως τά άκρα. Σέ μία γυναικεία άβρότητα. Και ή φωνή του άκόμα, με μερικούς μακρούρους ήχους και με ένα ειδικό τονισμό, άποκαλύπτε την πρόθεσή του αυτή. Κι' όταν άκόμα τόν κυριαρχούσε το πάθος και οι τρομερές εκείνες εκθέσεις της λίσσας και της άνακρίτικης μπροστά στή βρομιά τών ταυριών του, ο «Αμλετ», το κ. Μινωτή, κατόρθωσε παρ' όλες τις στιγμιαίες έλλοιώσεις και τά ξεσπάσματα της βαναυσότητος, να διατηρεί τόν καλλιεργημένο του τόπο. Αυτό, κατά την αντίληψή μας, ήταν μία νίκη το κ. Μινωτή. Το ίδανικό όμως αυτό της έξωτεωκής τελειοποίησης το δόλο, γινηκε σέ βάρος το περιουσιμένου. Μία από την επεξεργασμένη και καλλιεργημένη τρισεύγην εμφάνιση δέν ξεγονάντενες έξάστρα τόν πλούτο το βάθους. Την βαθύτητα πληγώμενη καρδιά, την τωρομένη σκεύδηση, τούς παλμούς το αίματος, την ψυχική ερημία και γενικά τόν πάγονοντα ήρωα. Δέν μιλά άκόμα για την όρθή ή εσφαλμένη αντίληψη το κ. Μινωτή στην έρμηνεία το χαρακτήρα. Αυτό είναι άλλη υπόθεση. Εά μας άποασχολήσει παρακάτω: Για την ύδα, παίρνω αυτή καθ' έαυτή την υπόκρισή του. Έξαιρετικές έντυπώσεις που μας κινούσαν τό ένδιαφέρον. Όχι όμως και βαθειά ψυχική συγκίνηση: «Οτι συμβαίνει και με τό ποιήματα της Άλεξανδρικής έποχής: Ύπεροχα λαξευμένοι στίχοι, μορφή τέλεια, αλλά περιεχόμενο που δέν μας φλογίζει την καρδιά. Κι' όμως ή περιόδου αυτή μορφή το Σεζίμπο, ο Δανός πρίγκιπας, είναι απ' όλους τούς ήρωές του πύ κοντά μας και πύ μέσα μας, τόσο, που να μας δώσει πύ βαθύ τις συγκινητικές μας χορδές. Η υπόκριση το κ. Μινωτή νομίζω ότι δέν μπόρεσε να φτάσει στην κορυφή το άποτελέσματος αυτό για τούς άκόλουθους λόγους: 1ον) Ότι τά έξαιρετά φυσικά και ήθοποιικά του προσόντα δέν συνοδεύονταν και από την ειδική εκείνη δύναμη το τραγωδού. Ο «Αμλετ» έχει σέ πολλές στιγμές άνάγκη για να εκφραστεί, την προσωπικότητα το τραγωδού. Προσωπικότητα που άφασά τη δύναμη το ζωικό πάθους, άπειροάτητη στην τραγωδία και που δέν δύναται ν' άναπαυασταθεί παρά από μία ιδιαίτερη ζωική δύναμη, τη μο-

νη ίκανή να μας μεταδώσει τό τραγικό δέος. 2ον) Ο κ. Μινωτής έχει περίφημη άρθρωση, μεστή και ίσχυρή φωνή, όχι όμως και δραματικά πινελιά (ΣΥΝΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 15)

“ΑΜΛΕΤ”

ΝΟΗΜΑ - ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ - ΕΚΤΕΛΕΣΗ

ΓΥΝΕΚΕΥΤΑ ΑΥΤ ΤΗ ΣΙΛΙΑΔ 8)
Λάμψη, με μεταδοτικότητα ογκοκίνησης, Φοιη που τον ανέθεσε στους εξόγγελους των τραγωδιών που υποκρίθηκε ως τώρα, όχι όμως και στον Ίππολυτο.

3ον) “Οτι αφορά ειδικά τον Αμλετ και τον έρμηνα του. Υπομνήζουμε ότι ο κ. Μινωτής κυριαρχήθηκε πάρα πολύ από την πολυπραγμοσύνη του άσημου πνεύματος του Αμλετ και ακολουθήσε στην έρμηνα του τις μονόπλευρες έκεινες θεωρίες που την τραγωδία του Αμλετ την βλέπουν στην υπερβολική αναστροφή της σκέψης του. Έτσι έδωσε πάρα πολύ, και κεί που δεν πήγαινε, ο σκεπτόμενο άνθρωπο και όχι όπως είδαμε τον Αμλετο, στα προηγούμενα άρθρα μας, σαν τον καθολικό, τον τελείο «πάχοντα» άνθρωπο — μέσα στην εξοφραμένη αυτή ζωή — που συνδυάζει όχι μόνον μία Ισοθέτη διάνοια, αλλά και εδοσθησια και πάθος και φλογισμένη έρμηνατική φύση. Ο σκεπτόμενος Αμλετ τόσο κυριαρχήσε στον κ. Μινωτή, που και τα αισθήματα της εδοσθησιας του δεν έκφραζονταν αυθόρμητα, αλλά στοιχειώδη και νοθευμένα από την περισεσία της σκέψης. Έτσι είχαν μία ψυχρότητα που δεν μας συγκινούσαν. Με την αντίληψη του αυτή ο κ. Μινωτής υπομνήζουμε ότι δε θα έπρεπε ποτέ στον Αμλετ να νικάει. Κι όμως κλάει. Κλάει κι όταν βρίσκεται μόνος στο δωμάτιό του με το πτώμα του Πολωνίου κι όταν αντίκρύκει για δεύτερη φορά το φάντασμα του πατέρα του. Η υπερεισθησια του Αμλετ είναι ανάγκη να εκδηλωθεί έντονα. Πολύς φόβος αυτή είναι το κίνητρο και η δικαιολογία της σκληρότητας και κυνικότητας του. Όλα αυτά τα φαινόμενα — που δεν είναι της φύσης του — είναι ξεπεσμένα ληρώσης της βαθύτατα ποιητικής και άδικης φυχής του — ίσα με που άπροκαύτο τρόπο καταμεταχειρίζεται το βασίλειό και τους άπιστους μέλους του μετά τη σκηνη που θάβει τον Πολωνίο. Άλλα την αποκάλυξη κότερη μοιραία την έχουμε με τα όσα ο ίδιος λέει μπρός στον άμετρο πόνο που δοκιμάζει από την καταλυτική όψη του πατέρα του :

«Μη με βλέπεις
Μήπως μ' αυτή σου τη μορφή την καταλυτική
τη στερεά που θέλω να κληρονομήσω κι ο σκοπός μου

άλλοι έρμηνα πόνων αντί δακρύων κλάει».

“Ένα ξεπεσμένο ήθικόν πόνο και βαθύτατης λαχτάρας να σώσει τη μάνα του από τον ξεπεσμό της, είναι όλη η σκηνη αυτή. Στο πρώτο λόγομα της μάνας του :

«Μοσχιος Αμλετ μου στη μέση της καρδιάς μου

Ποιά άναλομητή άμορφιάς και πάθους τα λόγια του :

«Καρδιά σου το χειρότερο κομμάτι πέτα με το χέρι σου καί τ' εσε πλέον καθαρά με το χέρι σου μένει».

“Όλες οι δυνάμεις του ήθους έπρεπε να άπεραθούν στο δραματικό ζωντανισμό της σκηνης αυτής. Ο Αμλετ εδώ βρίσκεται στην κορυφή της γήινης έκφραστικότητας του. “Όσο κι αν μισεί το θείο του — παρτρειό ο Μπραντλιού — και άναγκαρίζει το χρέος του να εκδικηθεί τον πατέρα του, η όλη του καρδιά δέ δόθηκε ποτέ σε τούτο το έργο. Άλλα οτι κυριαρχεί πάντα στην καρδιά του, είναι πρώτα η φύση που δοκιμάσε από τον ξεπεσμό της μάνας του και ύστερα η λαχτάρα του να τη σώσει. Η φύση έκφράζεται στον πρώτο μονόλογό του. Το δεύτερο αισθήματά του έκφράζεται στη σκηνη αυτή με τη μάνα του. Ο κ. Μινωτής πάσχιζε οτι καλύτερο μπορούσε. Δεν έφτασε όμως στο ύψος της σκηνης. Δεν έδωσε άκόμα παραστατικά τη φύση και τον ήθικό χαλασμό του Αμλετ που έκφράζεται στον πρώτο του μονόλογο. Με το να δείξει και κάποια αισθηματικότητα στη σκηνη αυτή, χαθεύοντας με πόνου το άδικο κάθισμα της μάνας του — κίνημα άλωσθίου έξο προς το αισθημα της φύσης που τον κατέχει — δεν έδωσε την κατάστασή. Ο τόνος του και πάλιν ψυχρά διανοητικός. “Όπως και στον άλλο του μονόλογο που άρχίζει με το γνωστό: «Νά ζει κανείς ή να μη ζει. Οί μονόλογοι αυτοί δεν είναι άνοητικοί, αλλά γεμάτοι πάθος».

Θα μπορούσε να άναφέρω κι άλλες λεπτομέρειες της υπόκρισης του κ. Μινωτή — όπως τα κινήματά του εκείνα, τα άκαταλόγητα για μένα, όταν του άναγγέλλει ο Όρττιος ότι είχε το φάντασμα του πατέρα του — που θα άνακατάληταν από φανερά την άλήθεια των όσων πού άπάνω είπαμε. Δυστυχώς όμως δεν με παίρνει πια ο χώρος μου. Ακόμα όμως με

λεπτομέρειες που φεραό το κλειδί για την κατασκευή της όλης τραγωδίας του Αμλετ. Και η λεπτομέρεια αυτή, η βασική, άφορά την έκφραση που δόθηκε, στα λόγια του Αμλετ:

«Κλάει η κάσση! ο πέισμα πού Αδη έγω να σώσω να γεννηθώ μενέει για να τη διαβάσει».

Τι έκφράζουν τα λόγια αυτά; Τι άλλο παρά άδυναμία. Τραγική άπελπισία. Αποβάεται ο Αμλετ — αυτός που πριν λίγο άρπάζετον με μακάς μπρός στο φάντασμα, για έκδικηση — έλο του τα πραγματικά άδικο. Δηλαδή τώρα που είναι άδύναμος — από την άσαισοδοσία του και την άσθια που τον κυριεύει για την χαλασμένη αυτή πλάση — τώρα στην κρίση του αυτή στιγμή — ο πέισμα πού Αδη — πρέπει να δρ άσει! Πώς όμως; Δεν πιστεύει πια σε καμία διαφύση! Νά η όλη του τραγική κατάσταση που θα έκταθεί ο έλο του έργο και πού θα τον στερεώσει πού βαθύτατα μέσα στην παθολογική μελοχολία και στην ιδέα της αυτοκτονίας. Κι όμως τα λόγια αυτά ο κ. Μινωτής τα είπε έθουσιαστικά, — σε να πιστεύει ο Αμλετ ότι μπορούσε να διαφύσει τον κόσμο! — έξαγγελτικός προχωρώντας μελλοπία για να τα πει... και προς το προσημα...

“Ηταν χρέος μας να άσχοληθούμε τόσο πλάτσει με την έρμηνα του κ. Μινωτή. “Όχι μόνο γιατί ο ήρωας πού άναρκάνει, γενικά με την άπαρφή του έλο το έργο, αλλά και γιατί η έργασία του κ. Μινωτή ήταν μελετημένη και σοβαρή. Έτσι έργασίες άμνηστων συγγραφέων. Άπο καλύτερου τη λαχτάρα ενός ήθους ού να φτάσει στην Άλήθεια. Κι όταν ένας τέτοιος άγιος άδός έκδηλώνεται μέσα στην τέχνη μας, καθένας χρέος έχει — όσο μπορεί — να βοηθή. Ο έδοσμεθητος στη δουλειά του καλλιτέχνη μας είναι βέβαιος ότι θα έκτιμήσει την καταπονημένη διάθεση των κριτικών μας παρατηρήσεων, μια και :

“I was hrael only to be kind».

Για την όλη σκηνοθεσία και για το έξαιρετικό παίξιμο των κ. κ. Βεάση, Ήλιοβίση, Μοχία, Κοσμοπούλου, Εδούμιου και των άλλων καλών μας ήθοποιών, όπως και για την Ίουλιέτα — θα μελήσουμε σε έσο μας άλλο άρθρο.

ΠΕΛΟΣ ΚΑΤΣΕΛΗΣ